

AZ OTTHONI KÖRNYEZET HATÁSA AZ ÓVODÁS GYERMEKEK ELSAJÁTÍTÁSI MOTIVÁCIÓJÁRA: EGY LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Kis Noémi *, Józsa Krisztián **

** SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola*

*** SZTE Neveléstudományi Intézet*

Kulcsszavak: otthoni környezet; elsajátítási motiváció; longitudinális vizsgálat

Mind több kutatás támasztja alá, hogy a gyermek személyiségének fejlődését, képességeinek, motiváltságának alakulását és mindennek köszönhetően iskolai sikerességét jelentős mértékben meghatározza az a családi környezet, amelyben nevelkedik. A családi szocializációs folyamatok, az otthoni érzelmi-fizikai környezet, az anya-gyermek interakció befolyása egyértelmű. Azonban kevés ismerettel rendelkezünk arról, hogy a családi környezet mely tényezőinek van a leginkább szerepe a gyermek elsajátítási motivációjának alakulásában. Kutatásunkban ezekre a kérdésekre kerestük a választ. Kutatásunk célja az volt, hogy megismerjük a gyermek családi, otthoni jellemzőinek ahatását az elsajátítási motiváció változására. Longitudinális vizsgálatunk első adatfelvételére 2014 szeptemberében került sor, a gyermekek ekkor középső csoportosak voltak. A második adatfelvétel nagycsoport májusában történt, így a két adatfelvétel között 20 hónap telt el. A vizsgálatban a gyermekek (N=77) mellett szüleik és óvodapedagógusok is részt vettek. Az otthoni környezet feltárásához a HOME-leltár (Home Observation for the Measurement of the Environment) 3–6 éves kori változatát alkalmaztuk. E komplex vizsgálati módszer során a gyermek otthonában megfigyelést végeztünk, illetve interjút készítettünk az anyával egy 8 alsókálába rendeződő strukturált interjú alapján. Az elsajátítási motivációt az Elsajátítási Motiváció Kérdőív (H-DMQ) és egy kihívást jelentő számítógépes játék közben végzett megfigyeléssel mértük fel. A kérdőívet, mely öt elsajátítási motívumot vizsgál (értelmi, motoros, felnőtt és kortársi kapcsolatokra vonatkozó szociális elsajátítási motívumok, valamint elsajátítási öröm), a szülők és a pedagógusok is kitöltötték. A számítógépes játék során az elsajátítási motiváció két további jellemzőjét, a gyermek feladatvégzés közbeni érzelmi reakcióit és kitartását figyeltük meg. A számítógépes mérést és a HOME leltárt egyetemisták vették fel, akik a mérést megelőzően felkészítő tréningben vettek részt. A HOME leltárt az előmérés során, az elsajátítási motivációt vizsgáló mérőeszközöket mindkét alkalommal felvettük. A mérőeszközök megbízhatósága jó (Cronbach- α =0,8–0,9 közötti). Elemzéseink során korrelációszámítást és regresszióanalízist végeztünk. Független változónak tekintettük a második mérés során gyűjtött elsajátítási motiváció adatait, a független változók az előmérés változói voltak. Elemzéseink során szignifikáns kapcsolatot kaptunk az otthoni környezeti tényezők és a későbbi elsajátítási motiváció között. Vizsgálati eredményeink alapján feltételezhetjük, hogy az óvodások érzelmi-fizikai otthoni környezetének alakításával lehetőség van a gyermekek elsajátítási motivációját befolyásolni. Mivel az elsajátítási motiváció a tanulási motiváció alapja, mód kínálkozik az otthoni környezeten keresztül a tanulási motiváció, az iskolai teljesítmény befolyásolására, fejlesztésére.